

"Službeni glasnik RS", br. 37/2005

Na osnovu člana 130. stav 1. Zakona o vazдушnom saobraćaju ("Službeni list SRJ", br. 12/98, 44/99, 73/2000 i 70/2001) i tačke 16. Odluke o osnivanju Direktorata civilnog vazduhoplovstva države Srbije i države Crne Gore ("Službeni glasnik Republike Srbije", broj 102/2003 i "Službeni list Republike Crne Gore", broj 61/2003),

Generalni direktor Direktorata civilnog vazduhoplovstva države Srbije i države Crne Gore propisuje

P R A V I L N I K

o uslovima koje mora da ispunjava centar za obuku letačkog osoblja

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se uslovi koje mora da ispunjava centar za obuku letačkog osoblja (u daljem tekstu: centar za obuku) radi izdavanja uverenja o osposobljenosti za obučavanje letačkog osoblja.

Član 2.

Pod letačkim osobljem, u smislu ovog pravilnika, podrazumevaju se imaoci dozvola: privatnog, profesionalnog i transportnog pilota aviona, odnosno helikoptera, inženjera letača, navigatora letača, pilota jedrilice, pilota slobodnog balona, pilota vazduhoplova posebne kategorije i kabinskog osoblja.

Član 3.

Centar za obuku može biti ovlašćen za obavljanje integrisane, modularne, teorijske ili praktične obuke letačkog osoblja.

Član 4.

Centar za obuku može biti:

- 1) organizacija za letačku obuku (Flying Training Organization - FTO);
- 2) organizacija za obuku za letenje na tipu vazduhoplova (Type Rating Training Organization -TRTO);
- 3) organizacija registrovana za sportsko i amatersko letenje (Registered Facility - RF).

Organizacija za letačku obuku (FTO) je centar za obuku koji poseduje uverenje o osposobljenosti za obuku letačkog osoblja za sticanje dozvola i odgovarajućih ovlašćenja.

Organizacija za obuku za letenje na tipu vazduhoplova (TRTO) je centar za obuku koji poseduje uverenje o osposobljenosti za obuku za letenje određenim tipom vazduhoplova i sticanje ovlašćenja vezanih za taj tip vazduhoplova.

Organizacija registrovana za sportsko i amatersko letenje (RF) je centar za obuku koji poseduje uverenje o osposobljenosti za obuku letačkog osoblja radi sticanja dozvola privatnog pilota aviona, odnosno helikoptera, pilota jedrilice, pilota slobodnog balona i pilota vazduhoplova posebne kategorije, kao i odgovarajućih ovlašćenja.

Član 5.

Uz zahtev za izdavanje uverenja o osposobljenosti centar za obuku mora da podnese sledeća dokumenta:

- 1) rešenje o registraciji organizacije kod nadležnog organa iz koga se vidi da je organizacija registrovana da vrši obuku letačkog osoblja;
- 2) priručnik o radu centra za obuku;
- 3) priručnik o obuci centra za obuku;
- 4) priručnik o sistemu kvaliteta centra za obuku;
- 5) spisak stručnog osoblja koje će izvoditi teorijsku i praktičnu obuku, s navođenjem stručne spreme i vrste dozvole i ovlašćenja koja poseduju;
- 6) nastavne planove za sve vrste obuke, usaglašene s propisanim programima za obučavanje vazduhoplovnog osoblja;
- 7) popis i skice prostorija za izvođenje obuke, kao i podatke o opremi, uređajima, učilima i sredstvima za sprovođenje obuke;
- 8) spisak vazduhoplova i uređaja za simulirano letenje na kojima će se obučavati kandidati, s podacima o tipu, modelu i opremi;
- 9) spisak stručne literature;
- 10) dokaz da aerodrom, letilište ili teren koji se koriste za sprovođenje praktične obuke poseduju dozvolu za korišćenje sa odobrenim procedurama po kojima će se sprovoditi obuka;
- 11) dokaz o vlasništvu ili zakupu vazduhoplova, uređaja za simulirano letenje i drugih sredstava za rad, kao i prostorija za period od najmanje 12 meseci;
- 12) poslovni plan ako zahtev podnosi organizacija za letačku obuku (FTO).

Uz zahtev za izmenu uverenja o osposobljenosti centra za obuku potrebno je priložiti odgovarajuću dokumentaciju.

Član 6.

U Priručniku o radu centra za obuku mora biti određena rukovodeća struktura centra za obuku.

U Priručniku o obuci centra za obuku moraju biti propisani preduslovi koje mora da ispuni kandidat za obuku.

Sadržaj i izgled priručnika iz stava 1. ovog člana mora biti usaglašen sa zahtevima Združenih vazduhoplovnih vlasti Evrope i odobren od strane Direktorata civilnog vazduhoplovstva države Srbije i države Crne Gore (u daljem tekstu: Direktorat civilnog vazduhoplovstva).

Član 7.

Poslovni plan iz člana 5. stav 1. tačka 12. ovog pravilnika donosi se za period od najmanje 12 meseci i u njemu moraju biti prikazani fiksni i operativni troškovi zasnovani na realnim pretpostavkama za sprovođenje obuke.

Član 8.

Rukovodeća struktura centra za obuku odgovorna je za sprovođenje i nadzor nad obukom i sastoji se od:

- rukovodioca centra za obuku (Head of training - HT);
- rukovodioca praktične obuke (Chief Flying Instructor - CFI);
- rukovodioca teorijske obuke (Chief Ground Instructor - CGI).

Izuzetno od stava 1. ovog člana, organizacije za obuku za letenje na tipu vazduhoplova (TRTO) i organizacije registrovane za sportsko i amatersko letenje (RF) mogu imati samo rukovodioca centra za obuku.

Član 9.

Organizacija za letačku obuku (FTO) koja sprovodi integrisanu obuku mora imati najmanje tri lica u radnom odnosu sa punim radnim vremenom na sledećim radnim mestima: rukovodilac centra za obuku, rukovodilac praktične obuke i rukovodilac teorijske obuke.

Organizacija za letačku obuku (FTO) koja sprovodi modularnu, teorijsku ili praktičnu obuku mora imati najmanje jedno lice u radnom odnosu sa punim radnim vremenom, po pravilu rukovodioca centra za obuku.

Član 10.

Teorijska obuka se obavlja u grupama koje ne mogu imati više od 12 kandidata.

Instruktor letenja ne može obučavati više od šest kandidata istovremeno.

Član 11.

Rukovodilac centra za obuku (HT) mora da poseduje ili da je posedovao letaćku dozvolu i odgovarajuće instruktorsko ovlašćenje za nivo obuke za koji je centar ovlašćen.

Rukovodilac organizacije za letaćku obuku (HT FTO) koja je ovlašćena za obuku profesionalnih i transportnih pilota, mora da poseduje ili da je najmanje tri godine posedovao dozvolu profesionalnog ili transportnog pilota vazduhoplova sa odgovarajućim instruktorskim ovlašćenjem.

Član 12.

Rukovodilac praktične obuke (CFI) centra za obuku mora da poseduje važeću letaćku dozvolu sa odgovarajućim instruktorskim ovlašćenjem za najviši nivo obuke za koji je centar ovlašćen.

Rukovodilac praktične obuke organizacije za letaćku obuku (CFI FTO) koja je ovlašćena za obuku profesionalnih i transportnih pilota mora posedovati:

- važeću dozvolu najvišeg ranga u odnosu na vrste obuke za koje je centar ovlašćen;
- važeća ovlašćenja u odnosu na vrste obuke za koje je centar ovlašćen;
- važeće ovlašćenje instruktora letenja na najmanje jednom tipu vazduhoplova koji se koristi u obuci;
- najmanje 1000 sati letenja kao pilot koji upravlja vazduhoplovom (PIC), od čega najmanje 500 sati letenja u svojstvu instruktora u odnosu na vrstu obuke za koju je centar ovlašćen, od čega najviše 200 sati na uređajima za simulirano letenje.

Rukovodilac praktične obuke (CFI) je odgovoran za sprovođenje i nadzor nad praktičnom obukom, kao i za rad instruktora letenja.

Član 13.

Instruktor praktične obuke centra za obuku mora da poseduje važeću dozvolu sa odgovarajućim instruktorskim ovlašćenjem za vrstu obuke koju sprovodi ili sa posebnim odobrenjem Direktorata civilnog vazduhoplovstva za sprovođenje specifičnih obuka.

Instruktor praktične obuke u organizaciji za letačku obuku (FTO) mora posedovati najmanje dozvolu profesionalnog pilota vazduhoplova.

Član 14.

Instruktor na uređaju za simulirano letenje tipa FTD ili FNTP I mora da poseduje ili da je najmanje tri godine posedovao dozvolu profesionalnog pilota vazduhoplova.

Instruktor na uređaju za simulirano letenje tipa FS ili FNTP II pored uslova iz stava 1. ovog člana mora da poseduje ili da je posedovao jedno od instruktorskih ovlašćenja: instruktor letenja, instruktor letenja na tipu vazduhoplova, instruktor letenja na klasi vazduhoplova ili instruktor letenja na uređaju za simulirano letenje.

Član 15.

Rukovodilac teorijske obuke u organizaciji za letačku obuku (CGI FTO), kao i rukovodilac teorijske obuke u organizaciji za obuku za letenje na tipu vazduhoplova (CGI TRTO) moraju da poseduju visoku stručnu spremu, a rukovodilac teorijske obuke u organizaciji registrovanoj za sportsko i amatersko letenje (CGI RF) najmanje srednju stručnu spremu.

Rukovodilac teorijske obuke u organizaciji za letačku obuku (CGI), pored uslova iz stava 1. ovog člana, mora da poseduje i najmanje tri godine iskustva u sprovođenju teorijske obuke.

Rukovodilac teorijske obuke (CGI) je odgovoran za sprovođenje i nadzor nad teorijskom obukom, kao i za rad instruktora teorijske obuke.

Član 16.

Instruktor teorijske obuke u organizaciji za letačku obuku (FTO) i u organizaciji za obuku za letenje na tipu vazduhoplova (TRTO) mora da poseduje visoku stručnu spremu iz oblasti koju predaje i završenu obuku iz metodike držanja nastave.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, instruktori teorijske obuke koji imaju iskustvo u predavanju od najmanje jedne godine, ne moraju da pohađaju obuku metodike držanja nastave.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, teorijsku obuku za odgovarajući nivo može obavljati i instruktor praktične obuke koji poseduje ili je posedovao instruktorsko ovlašćenje, koji ima odgovarajuće iskustvo dokazano test predavanjem iz oblasti koju predaje i koji poseduje najmanje višu stručnu spremu.

Instruktor teorijske obuke u organizaciji registrovanoj za sportsko i amatersko letenje (RF) mora posedovati najmanje srednju stručnu spremu.

Član 17.

Centar za obuku dužan je da obezbedi:

- 1) vođenje dnevnika teorijske obuke;
- 2) vođenje registra kandidata na praktičnoj obuci;
- 3) vođenje dosijea kandidata na obuci;
- 4) literaturu za teorijsku i praktičnu obuku, uključujući i materijale za pripremu i sprovođenje ispita;
- 5) vođenje dnevnih planova praktične obuke;
- 6) vođenje evidencije o letenju kandidata;
- 7) vođenje naloga za letove izvan aerodromske zone;
- 8) vođenje evidencije o udesima i nezgodama u toku obuke;
- 9) vođenje evidencije o izdatim diplomama o završenoj obuci.

Član 18.

U registar centra za obuku unose se podaci o: kandidatu, zdravstvenom stanju kandidata, instruktoru koji vrši obuku, položenim ispitima i stepenu obučenosti, kao i vrsti poslova za koje se kandidat obučava.

Registar centra za obuku odobrava i overava Direktorat civilnog vazduhoplovstva.

Dosije kandidata mora da sadrži: lične podatke o kandidatu, prijavu za obuku, rešenje o prijemu na obuku, lekarsko uverenje, potvrdu o upisu u registar, podatke o položenim ispitima, podatke o proverama u letu i na zemlji, zaključke instruktora o napredovanju kandidata na obuci, karton evidencije o praktičnoj obuci, polisu osiguranja kandidata, saglasnost roditelja za maloletne kandidate i druge podatke.

Centar za obuku je dužan da čuva letačke dosijee kandidata najmanje pet godina od završetka njegove obuke.

Član 19.

Centar za obuku je dužan da pismeno obavesti Direktorat civilnog vazduhoplovstva o početku, mestu i rasporedu sprovođenja obuke, a po završetku obuke da podnese pismeni izveštaj o njenom sprovođenju.

Centar za obuku je dužan da Direktoratu civilnog vazduhoplovstva dostavlja godišnji izveštaj o radu, kao i vanredni izveštaj na zahtev Direktorata civilnog vazduhoplovstva.

Član 20.

Na osnovu programa obuke centar za obuku je dužan da, za svaki pojedinačni kurs, izradi mesečne i nedeljne planove i raspored obuke po fazama, koji sadrže: ciljeve i zadatke obuke, trajanje obuke, opis svake lekcije, način izvođenja nastave, sredstva i učila koja se koriste i načine provjere na zemlji i u letu.

Planovi i raspored obuke moraju biti odobreni od strane Direktorata civilnog vazduhoplovstva.

Član 21.

Centar za obuku mora obezbediti potreban broj vazduhoplova odgovarajuće kategorije i namene, shodno vrstama obuke, koji će biti upisani u uverenje o osposobljenosti centra za obuku.

Vazduhoplovi iz stava 1. ovog člana ne mogu istovremeno biti upisani u uverenje o osposobljenosti drugog centra za obuku.

Član 22.

Centar za obuku mora obezbediti bazni aerodrom i najmanje jedan alternativni bazni aerodrom koji moraju posedovati:

- a) važeću dozvolu za korišćenje aerodroma;
- b) najmanje jednu poletno-sletnu stazu ili zonu poletanja-sletanja;
- v) pokazivač pravca vetra koji je vidljiv sa nivoa zemlje na liniji poletanja i iz pravca sletanja;
- g) odobrenje za korišćenje aerodroma noću, ako se obuka sprovodi noću;
- d) sistem obezbeđenja vazdušnog saobraćaja.

Poletno-sletna staza ili zona poletanja-sletanja iz stava 1. pod b) ovog člana mora da omogućava vazduhoplovima za obuku pri maksimalnoj poletnoj i maksimalnoj sletnoj masi: poletanje i sletanje sa normalnom tehnikom pilotiranja, pri tihom vetru (ne više od 4 KTS) i temperaturama jednakim srednjoj najvišoj temperaturi za najtopliji mesec u godini u operativnoj oblasti, nadvišavanje svih prepreka u ravni poletanja i sletanja za najmanje 50 fita, sa režimom rada pogonske grupe i poletnom ili sletnom konfiguracijom preporučenom od strane proizvođača vazduhoplova.

Pojedine vrste obuke se mogu sprovoditi i na letilištima ili terenima koji poseduju dozvolu za korišćenje i koji zadovoljavaju zahteve za kvalitetno i bezbedno sprovođenje tih vrsta obuke.

Član 23.

Organizacija za letačku obuku (FTO), koja je ovlašćena za obuku profesionalnih i transportnih pilota, za planiranje, organizaciju i sprovođenje letačke obuke mora obezbediti:

- 1) prostoriju sa sredstvima za upravljanje letačkim operacijama;
- 2) prostoriju za planiranje letenja sa sledećim sredstvima:
  - odgovarajuće važeće mape i karte;
  - važeće publikacije Službe vazduhoplovnih informacija;
  - važeće meteorološke izveštaje;
  - sredstva za vezu;
  - karte koje prikazuju standardne rute letenja;
  - karte sa važećim zabranjenim, opasnim i uslovno zabranjenim zonama za letenje;
  - druge materijale vezane za bezbednost letenja;
- 3) dovoljan broj prostorija/boksova za pripremu letenja odgovarajućih veličina;
- 4) odgovarajuće kancelarije za rukovodeću strukturu i jednu ili više prostorija za instruktore letenja koje omogućavaju kvalitetan rad instruktora;
- 5) prostorije za boravak letačkog osoblja u toku izvođenja obuke (za instruktore i kandidate).

Ostali centri za obuku moraju obezbediti odgovarajuće prostorije za planiranje, organizaciju i sprovođenje letačke obuke saglasno vrsti obuke koja se sprovodi.

Član 24.

Za sprovođenje teorijske obuke centar za obuku mora obezbediti:

- 1) odgovarajuće učionice prema broju kandidata na obuci;
- 2) odgovarajuća učila, opremu, uređaje i sredstva potrebna za sprovođenje nastave;
- 3) uređaje za obuku i proveru obučenosti u radio-telefoniji (samo u obuci za dozvolu profesionalnog i transportnog pilota);
- 4) biblioteku sa publikacijama koje odgovaraju programima i planovima obuke;
- 5) kancelarije za instruktore teorijske obuke.

Član 25.

Organizacija za letačku obuku (FTO) i organizacija za obuku za letenje na tipu vazduhoplova (TRTO) moraju obezbediti upravljanje sistemom kvaliteta koji

obezbeđuje zahtevane standarde obuke, odrediti odgovorno osoblje za sistem kvaliteta i doneti odgovarajući priručnik i uputstva o upravljanju sistemom kvaliteta.

Priručnik iz stava 1. ovog člana može biti sastavni deo priručnika o radu centra za obuku.

Član 26.

Centar za obuku je dužan da svakom kandidatu koji je uspešno završio obuku za sticanje dozvole, odnosno ovlašćenja, izda diplomu koja mora da sadrži:

- 1) naziv centra za obuku;
- 2) broj uverenja o osposobljenosti centra za obuku;
- 3) redni broj pod kojim se kandidat vodi u registru centra za obuku;
- 4) lične podatke kandidata;
- 5) podatke o vrsti obuke koju je kandidat završio;
- 6) datum početka i završetka obuke;
- 7) redni broj iz evidencije o izdatim diplomama;
- 8) opšti uspeh kandidata.

Član 27.

Uverenje o osposobljenosti centra za obuku mora da sadrži: broj pod kojim je uverenje izdato, naziv i sedište centra za obuku, datum izdavanja uverenja i prilog uverenju.

Prilog iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o:

- 1) rukovodećoj strukturi;
- 2) vrsti obuke;
- 3) programima obuke;
- 4) baznom aerodromu;
- 5) vazduhoplovima za izvođenje obuke;
- 6) uređajima za izvođenje očigledne nastave;
- 7) instruktorima teorijske obuke;
- 8) instruktorima praktične obuke.

Član 28.

Centar za obuku koji je uverenje o osposobljenosti stekao po odredbama Pravilnika o uslovima koje mora da ispunjava škola ili školski centar za obučavanje vazduhoplovnog osoblja, ("Službeni list SFRJ", br. 68/93, 54/94, 40/95), mora da ispuni uslove propisane ovim pravilnikom najkasnije do 31. decembra 2005. godine.

Član 29.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Broj 1/0-07-0102/2005-0001
U Beogradu, 19. aprila 2005. godine

V.d. generalnog direktora
Direktorata civilnog vazduhoplovstva
države Srbije i države Crne Gore
Budimir Šaranović, s.r.